

training and knowledge control]. *Fitoterapiia – Phytotherapy*, 3, 62–68. URL: www.phytotherapy.vernadskyjournals.in.ua/journal/2016/3/15.pdf. [in Ukraine].

3. Bohush, D. A. (2008). *Ocherky o Su-Dzhok akupunktury [Essays on Su-Jok acupuncture]*. Kyiv: Nyka-Tsentr. [in Ukraine].

4. Breljus, H. M. (2019). *Osnovy Su-Dzhok terapii [Fundamentals of Su-Jok therapy]*. Dnipro: Seredniak T. K. [in Ukraine].

Отримано редакцією 30.11.2022 р.

УДК 81'243:378

DOI: 10.31376/2410-0897-2022-3-50-157-163

ОЦІНЮВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ГІМНАЗІЙ У КОМПЕТЕНТНІСНОМУ ВИМІРІ

Горошкін Ігор Олександрович

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу навчання іноземних мов

Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України

e-mail: igorgoroshkin@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-0378-888X

У статті висвітлено проблему оцінювання іноземної комунікативної компетентності учнів гімназії на уроках іноземної мови. Схарактеризовано функції оцінювання: інформаційну, мотиваційну, формувальну, розвивальну, виховну (для учнів); діагностувальну, інформаційну, аналітичну, контрольну, коригувальну та ін. (для вчителів). Виокремлено і схарактеризовано чотири критерії оцінювання міжкультурної іноземної комунікативної компетентності учнів гімназії – ціннісний, пізнавальний, діяльнісний, рефлексійний. Проілюстровано критерії і показники оцінювання результатів навчальної діяльності учнів гімназії за першою групою вмінь – «Сприйняття усної інформації та письмових текстів іноземною мовою в умовах безпосереднього й опосередкованого міжкультурного спілкування», – визначеною в Державному стандарті базової середньої освіти.

Ключові слова: оцінювання, критерій, показник, формувальне оцінювання, самооцінювання, міжкультурна іноземна комунікативна компетентність.

Постановка проблеми. Невід’ємним складником освітнього процесу є оцінювання навчальних досягнень учнів. У Законі України «Про повну загальну середню освіту» (пункт 2 ст. 17) сказано, що основними видами оцінювання результатів навчання учнів є формувальне, поточне, підсумкове (тематичне, семестрове, річне) оцінювання, державна підсумкова атестація, зовнішнє незалежне оцінювання [2].

Сьогодні з-поміж учителів іноземних мов виникає багато запитань щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5 класу НУШ, оскільки цей процес зазнав істотних змін. З огляду на те, що вчителі мають самостійно розробляти й описувати діагностувальний інструментарій в освітній програмі закладу загальної середньої освіти, педагогів насамперед цікавлять питання, як має відбуватися оцінювання, які критерії оцінювання є об’єктивними, у чому різниця між формувальним і поточним оцінюванням, як оцінювати рівні сформованості компетентностей, як співвіднесено поняття «оцінювання» і «контроль», які результати фіксувати у Свідоцтві досягнень учнів тощо. На сьогодні потребують розроблення чіткі критерії і показники оцінювання міжкультурної іноземної комунікативної компетентності учнів на уроках іноземної мови. Це й зумовлює актуальність нашої розвідки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Процедура оцінювання спирається на низку документів, зокрема Закон України «Про освіту», Закон України «Про повну загальну середню освіту», Концепцію «Нова українська школа», Державний стандарт базової середньої освіти, чинні модельні програми і наказ МОН України № 289 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти» від 1 квітня 2022.

Проблемі оцінювання освітніх результатів здобувачів освіти присвячено низку наукових студій Н. Богданець-Білокаленко, А. Гривко, Ю Жука, Т. Лукіної, О. Ляшенка, С. Науменко, О. Онопрієнко, О. Фідкевич та ін.

Сучасні теоретичні підходи до практики оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти докладно розкрито в посібнику О. Щербак, Н. Софій, Б. Бович «Теорія і практика оцінювання навчальних досягнень» [6]. У книжці проаналізовано різні підходи до оцінювання, докладно описано різні види і методи оцінювання, схарактеризовано основні аспекти планування процесу оцінювання. Цінною вважаємо думку авторів, що «нова філософія оцінювання унеможливує використання оцінки як засобу покарання чи насильництва над учнем і тому є гуманістичною у своїй основі» [6, с. 8].

Мета статті – розробити і схарактеризувати критерії і показники оцінювання міжкультурної іноземної комунікативної компетентності учнів гімназії.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах глобалізації та взаємовпливу культур перед закладами загальної середньої освіти постає надважливе завдання підвищення освітнього потенціалу учнів, які мають бути обізнаними в різних царинах знань, необхідних для процесу комунікації з носіями інших культур. Упровадження компетентнісної парадигми освіти зумовлено низкою об'єктивних чинників, з-поміж яких особливо значущими є необхідність співіснувати, будувати конструктивну взаємодію, налагоджувати міжкультурні зв'язки з представниками різних країн і культур. Це актуалізує проблему формування й оцінювання рівнів сформованості міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності учнів у процесі навчання іноземної мови. Узагальнивши кілька тлумачень, ми запропонували таке визначення: міжкультурна іншомовна комунікативна компетентність – це інтегрована характеристика особистості учня, що передбачає оволодіння ним досвідом іншомовного спілкування в усній та письмовій формах (у межах вимог чинної програми), засвоєння культурних цінностей народу, мову якого опановує; особистісний ресурс, що визначає здатність людини ефективно реалізовувати себе в умовах міжкультурної комунікації. Невід'ємним складником процесу формування означеної компетентності є оцінювання, що значною мірою впливає на якість освітнього процесу.

Останнім часом роль і функції оцінювання докорінно змінилися. Склалося так, що традиційна практика оцінювання, що домінувала впродовж багатьох десятиліть, відповідала ЗУНівському підходу й виявилася неприйнятною в умовах компетентнісного навчання. Оцінювання виконувало здебільшого мотиваційну функцію, оскільки оцінка стала провідною метою навчання і для учнів та їхніх батьків, і для вчителів. Сьогодні оцінюємо не знання, уміння й навички здобувачів освіти, а рівні сформованості компетентності, у випадку формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності на уроках іноземної мови – здатність засобами іноземної мови розв'язувати актуальні завдання, тобто інтелектуальні можливості, ціннісний потенціал, комунікативний досвід учнів тощо.

Нові підходи до оцінювання спрямовані на те, що оцінка – це не інструмент нагороди чи покарання, а потужний інструмент навчання й розвитку особистості, адже результати оцінювання є насамперед відомостями про динаміку здобувачів освіти в опануванні того чи того предмета. У процесі оцінювання результатів навчання учнів доцільно враховувати, що для учнів і учениць основними функціями є насамперед інформаційна, мотиваційна, формувальна, розвивальна, виховна та ін. Для вчителів оцінювання виконує низку важливих функцій, як-от: діагностувальна, інформаційна, аналітична, контрольна, коригувальна та ін.

Поміж педагогів досить поширеною є думка, що основною функцією оцінювання є контрольна функція, однак ця функція не є основною, адже контроль перевіряє, чи досягли учні запланованого результату (обмінюватися інформацією на вивчені та повсякденні теми, ставити прості запитання тощо). Оцінювання дає змогу встановити рівні досягнення цього результату (учень має значні успіхи, помітний прогрес, має труднощі, потребує допомоги тощо). До того ж контроль не завжди потребує оцінювання, учитель може обмежитися констатуванням факту, наприклад, виконали чи не виконали учні те або те завдання. Оцінювання також не завжди передбачає контроль, наприклад, у 5 класі діагностувальне оцінювання проводять задля того, щоб встановити рівні навчальних досягнень учнів, оскільки це необхідне для планування подальшої роботи в класі, добору відповідних завдань для конкретної категорії учнів тощо. Інформаційна функція оцінювання забезпечує поінформованість учасників освітнього процесу про перебіг і стан сформованості тієї чи тієї компетентності. Важливим складником освітнього процесу, що здійснюється системно і систематично для забезпечення зворотного зв'язку здобувачів освіти, є формувальне оцінювання.

Аналіз і синтез наукових джерел, спостереження за освітнім процесом переконують, що будь-яке оцінювання завжди потребує розроблення чітких показників, які відповідають певним критеріям і рівням. Кожна дитина повинна знати й розуміти, чому її результати оцінені саме так. Акцентуємо, що оцінюємо ми результати навчання, а не здобувачів освіти. Тому процедура оцінювання має бути об'єктивною, максимально коректною і чіткою.

У Законі України «Про освіту» сказано: «Результати навчання – знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, набуті у процесі навчання, виховання та розвитку, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити й виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів» [2].

У стратегічному документі «Нова українська школа» зазначено: «У рамках запровадження компетентнісного підходу буде створено нову систему вимірювання й оцінювання результатів навчання» [3]. Згідно із цим документом канвою розвитку учня є вміння читати, уміння доносити думку, критичне мислення, логічний захист позиції, ініціативність, здатність розв'язувати проблеми, бачити ризики, уміння брати відповідальність за власні рішення, емоційний інтелект, робота в команді, творчість.

У Державному стандарті базової середньої освіти вимоги до обов'язкових результатів навчання визначено на основі компетентнісного підходу. [4] До наскрізних умінь належать такі: читання з розумінням; висловлення власної думки усно й письмово; критичне й системне мислення; логічне

обґрунтування позиції; творчість, що передбачає креативне мислення, продукування нових ідей; ініціативність, яка передбачає активний пошук і пропонування рішень для розв'язання проблем; конструктивне керування емоціями; оцінювання ризиків; ухвалювання рішень як здатність обирати способи розв'язання проблем. У Державному стандарті визначено:

1) компетентнісний потенціал мовно-літературної освітньої галузі, що передбачає формування вмінь і системи ставлень засобами знань про інформацію, комунікацію, текст і мовні засоби;

2) вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти в мовно-літературній освітній галузі [іншомовна освіта];

Скеровує роботу вчителя на формування предметних, метапредметних та особистісних результатів модельна програма, крізь призму якої й має відбуватися оцінювання.

Обов'язкові результати навчання в Держстандарті згруповано так:

1. Сприйняття усної інформації та письмових текстів іноземною мовою в умовах безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування.

2. Взаємодія з іншими особами усно, письмово та в режимі реального часу засобами іноземної мови.

3. Надання інформації, висловлювання думок, почуттів та ставлення іноземною мовою. [1]

У модельній програмі з іноземних мов В. Редька та інших зазначено, що об'єктами оцінювання навчальних досягнень учнів є вміння, визначені в межах кожної компетентності. Їх характеристики визначені певними дескрипторами.

Оскільки в стандарті результати навчання згруповано за 3 групами, у програмі загальні очікувані результати теж диференційовано на три групи:

1. Комунікативна компетенція, складниками якої є репродуктивні та інтеракційні, продуктивні вміння.

2. Очікувана соціолінгвістична відповідність.

3. Лінгвістична компетенція.

Орієнтиром, якого прагнуть досягнути учасники освітнього процесу, є рівень А2 володіння іноземною мовою, що відповідає вимогам Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти [5].

Зазначимо, що модельна програма є рамковим документом, проміжні результати навчання визначають учителі самостійно, орієнтуючися на кінцевий результат, який у програмі (розділ 4.1) схарактеризовано докладно.

У методичних рекомендаціях МОН щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти результати навчальної діяльності рекомендують вимірювати за видами мовленнєвої діяльності, що відображено чотирма показниками: 1) сприймає усну інформацію на слух (аудіювання); 2) усно взаємодіє та висловлюється (говоріння); 3) сприймає письмові тексти (читання); 4) письмово взаємодіє та висловлюється (письмо) [6].

У цьому контексті видається доцільним такий підхід: оцінювати види мовленнєвої діяльності, спираючись на рекомендації, подані в розділах 3 і 4 чинної модельної програми.

Для встановлення рівнів сформованості міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності учнів 5–6 класів гімназій необхідно розробити чіткі критерії. З урахуванням розроблених у педагогічній науці вимог, узагальнення результатів освітньої практики, засад компетентнісного підходу ми виокремлюємо чотири критерії оцінювання міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності учнів гімназії. Схарактеризуємо їх докладніше:

Ціннісний – ставлення учнів і учениць до навчання іноземної мови, до себе та інших суб'єктів освітнього процесу, прагнення до оволодіння іноземною мовою, сталий інтерес до предмета, здатність до керування власним емоційним станом, до саморегуляції, саморозвитку й самоосвіти;

Пізнавальний – усвідомлення ролі знань як інструменту міжкультурної іншомовної комунікації, засвоєна система вироблених і засвоєних у процесі мовленнєвої діяльності граматичних правил, словниковий запас, здатність до використання лексикографічних джерел.

Діяльнісний – здатність до різноманітних видів навчальної діяльності репродуктивної (наслідування, виконання певних дій за зразком, інструкцією, планом; пошук відповідності, зіставлення, поєднання, доповнення, наслідування), репродуктивно-продуктивної (опрацювання й систематизація інформації, переказування її, аналізування, спостереження, володіння іншомовною лексикою), продуктивної (конструктивна взаємодія задля досягнення певного результату, критичне оцінювання й використання засвоєного, уміння формулювати проблеми, шукати розв'язання їх).

Рефлексійний – здатність об'єктивно аналізувати власну навчальну діяльність, а також діяльність інших осіб, визначати способи вдосконалення результатів, оцінювати ризики й наслідки власних дій.

Означені критерії оцінювання уможливають об'єктивну характеристику результатів навчання – не тільки знань, умінь, навичок, а й особистісних складників компетентностей.

Оскільки в Державному стандарті базової середньої освіти (2020 р.) виокремлено три групи вимог до обов'язкових результатів навчання іноземної мови учнів 5–9 класів, які визначено на основі компетентнісного підходу, ми їх і врахували в процесі розроблення критеріїв і показників оцінювання міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності за рівнями (високим, достатнім, середнім, початковим). Ураховано, що вимоги диференціюються для учнів першого (5–6 класи) і другого (7–9 класи) циклів базової освіти. У межах кожної групи передбачено *загальні результати*, які є спільними для всіх класів, і *конкретні результати та орієнтири для оцінювання*, що є різними для 5–6 і 7–9 класів. Прогнозовані результати подано на завершення кожного циклу (після 6-го і 9-го класу). Узагальнені нами вміння стосуються також формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності учнів після закінчення 6-го класу. Розглянемо їх докладніше.

Група 1 «*Сприйняття усної інформації та письмових текстів іноземною мовою в умовах безпосереднього й опосередкованого міжкультурного спілкування*» включає такі вміння:

- розуміти розмову між іншими особами;
- розуміти інформацію, висловлену особою для аудиторії;
- розуміти зміст оголошення та інструкції;
- розуміти те, про що йдеться в аудіозаписах;
- сприймати усну інформацію з відеозаписів;
- розуміти прочитані короткі прості листи;
- розуміти письмовий текст і здійснювати пошук необхідної інформації;
- сприймати прочитаний текст і здійснювати пошук інформації та аргументації;
- сприймати письмові інструкції;
- добирати та читати тексти для задоволення;
- ідентифікувати окремі факти та здогадуватися про значення невідомих слів із контексту.

Група 2 «*Взаємодія з іншими особами в усній і письмовій формі та в режимі реального часу через засоби іноземної мови*» передбачає такі вміння:

- брати участь у бесіді, дискусії на знайомі теми, демонструвати розуміння співрозмовника в передбачуваних повсякденних ситуаціях;
- цілеспрямовано спілкуватися зі співрозмовником, який у разі потреби може запропонувати допомогу;
- здійснювати усну взаємодію з метою отримання товарів і послуг;
- обмінюватися інформацією на звичні та повсякденні теми;
- взаємодіяти письмово, писати короткі прості листи;
- запитувати та надавати інформацію в записках, повідомленнях і заповнювати типові бланки;
- здійснювати онлайн-взаємодію у формі простої розмови з елементами дискусії;
- цілеспрямовано налагоджувати онлайн-співпрацю;
- ініціювати, підтримувати та закінчувати коротку просту розмову;
- ставити прості запитання під час виконання спільного завдання;
- просити уточнити, роз'яснити отриману інформацію.

Група 3 «*Надання інформації, висловлення думок, почуттів і ставлення іноземною мовою*» спрямована на формування *вмінь*:

- розповідати про людей, навколишній світ і побут з урахуванням власного досвіду, висловлювати простими фразами свою думку;
- надавати інформацію співрозмовникові під час тривалого монологу простими фразами;
- обґрунтовувати власну думку під час монологу;
- виступати перед аудиторією з коротким простим підготовленим монологом;
- подавати в письмовій формі інформацію про себе, навколишній світ, побут, використовуючи різні типи текстів;
- складати план усного або письмового висловлювання;
- підтримувати розмову, коли співрозмовник не може дібрати необхідний мовний і мовленнєвий матеріал;
- зауважувати та виправляти власні прості мовні помилки.

Для оцінювання результатів навчання учнів з іноземної мови пропонуємо Критерії оцінювання результатів навчання учнів, в основу яких покладено вимоги Державного стандарту базової середньої освіти. Розроблені критерії містять: орієнтири для оцінювання, що сформульовані на основі вимог до обов'язкових результатів навчання учнів з відповідних галузей (Додаток 5) і мають стати об'єктом як рівневого, так і бального оцінювання учнів/учениць, а також характеристику кожного з рівнів.

Для прикладу в таблиці 1 наведемо критерії і показники оцінювання результатів навчальної діяльності учнів гімназії за першою групою *вмінь*, визначеною в Державному стандарті базової середньої освіти.

Таблиця 1

Група 1. Сприйняття усної інформації та письмових текстів іноземною мовою в умовах безпосереднього й опосередкованого міжкультурного спілкування

Рівні			
високий	достатній	середній	початковий
<ul style="list-style-type: none"> Уважно сприймає й розуміє усну інформацію іноземною мовою в умовах безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування, використовуючи ефективні стратегії сприймання; розуміє розмову між іншими особами; розуміє інформацію, висловлену особою для аудиторії; розуміє зміст оголошення та інструкції; розуміє те, про що йдеться в аудіозаписах; сприймає усну інформацію з відеозаписів; розуміє прочитані короткі прості листи; розуміє письмовий текст і здійснює пошук необхідної інформації; сприймає прочитаний текст і здійснює пошук інформації та аргументації; сприймає письмові інструкції; добирає та читає тексти для задоволення; ідентифікує окремі факти та здогадується про значення невідомих слів із контексту. продуктивно співпрацює з іншими під час виконання різних видів навчальної діяльності; регулює власний емоційний стан відповідно до умов спілкування. 	<ul style="list-style-type: none"> Уважно сприймає на слух висловлення: загалом розуміє розмову між іншими особами, хоч в окремих випадках може перепитати задля уточнення розуміє інформацію, висловлену особою для аудиторії; розуміє зміст оголошення та інструкції, зокрема час, дату; розуміє те, про що йдеться в аудіозаписах, хоч в окремих моментах може відчувати утруднення; сприймає усну інформацію з відеозаписів, водночас потребує допомоги в тлумаченні окремих слів; загалом розуміє прочитані короткі прості листи, проте може викликати труднощі тлумачення 1-2 слів; здебільшого правильно розуміє письмовий текст, у разі потреби здійснює пошук необхідної інформації; сприймає прочитаний текст намагається здійснювати пошук інформації та аргументації; сприймає письмові інструкції, для встановлення значень окремих слів користується словниками; добирає та читає тексти для задоволення; ідентифікує окремі факти та здогадується про значення невідомих слів із контексту. продуктивно співпрацює з іншими під час виконання різних видів навчальної діяльності; регулює власний емоційний стан відповідно до умов спілкування. 	<ul style="list-style-type: none"> Не завжди уважний під час сприймання висловлення на слух; відчуває труднощі розуміння, коли чує розмову між іншими особами; погано розуміє інформацію, висловлену особою для аудиторії не завжди розуміє зміст оголошення та інструкції; майже не розуміє те, про що йдеться в аудіозаписах,; слабко сприймає усну інформацію з відеозаписів; загалом розуміє прочитані короткі прості листи, проте може викликати труднощі тлумачення половини слів; погано розуміє письмовий текст, для перекладу слів використовує словники; загалом сприймає прочитаний текст, але бракує вміння для пошуку інформації та аргументації; сприймає письмові інструкції зі словником; епізодично добирає та читає тексти для задоволення; ідентифікує окремі факти та здогадується про значення невідомих слів із контексту. відчуває труднощі під час виконання різних видів навчальної діяльності у співпраці з іншими; відчуває труднощі під час регулювання власного емоційного стану. 	<ul style="list-style-type: none"> Неуважний під час сприймання висловлення на слух; не розуміє розмову між іншими особами; погано розуміє інформацію, висловлену особою для аудиторії не розуміє змісту оголошення та інструкції; не розуміє те, про що йдеться в аудіозаписах,; не сприймає усну інформацію з відеозаписів; погано розуміє прочитані короткі прості листи,; не розуміє письмовий текст, для перекладу слів використовує словники; погано сприймає прочитаний текст, не прагне пошуку інформації та аргументації; не сприймає письмові інструкції; уникає участі в діалозі й дискусії; не може зрегулювати власний емоційний стан.

Як свідчить зміст таблиці, показники дають змогу виявити і схарактеризувати сформованість складників міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності учнів, тобто ознак і якостей, що мають конкретний вияв і підлягають спостереженню й об'єктивному вимірюванню.

У школах гостро стоїть проблема ведення щоденника спостережень. Як правило, його ведуть класні керівники та вчителі-предметники задля виявлення сформованості в здобувачів освіти наскрізних умінь. Ми переконані, що до цієї роботи має бути залучений психолог, адже потрібні спеціальні методики об'єктивного оцінювання критичного мислення, творчості, керування емоціями тощо.

Особливої актуальності в умовах сьогодення набуває практика залучення учнів до самооцінювання. «Від учнів очікують оцінювання та вимірювання власного прогресу в процесі оволодіння бажаними знаннями і вміннями, а також прогресу їхніх товаришів. Учні відіграють важливу роль у визначенні відповідних оцінок у процесі оцінювання» [4, с. 14]. Уже з 5 класу важливо залучати до самооцінювання і

взаємооцінювання здобувачів освіти. Можна запропонувати аркуш самооцінювання, до якого включити певні критерії: завдання було цікавим / нецікавим; що виявилось найлегшим / найважчим; відповідь була повною/неповною тощо. У такий спосіб учні зможуть порівняти рівень сформованості міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності з очікуваними результатами.

Розроблені критерії оцінювання є рекомендаційними. Ми намагалися врахувати вимоги компетентнісного підходу, нового Державного стандарту базової середньої освіти, модельної програми з іноземної мови. Остаточне рішення завжди за вчителем.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в розробленні методичних рекомендацій із самооцінювання, взаємооцінювання учнів на уроках іноземної мови в усіх видах мовленнєвої діяльності.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про повну загальну середню освіту» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 18.10.2022).
2. Закон України «Про освіту» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 18.10.2022).
3. Нова українська школа: Концептуальні засади реформування середньої школи: МОН України. Київ, 2016. 40 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 18.10.2022).
4. Державний стандарт базової середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#n16>. (дата звернення: 18.10.2022).
5. Наказ МОН України № 289 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти» від 1 квітня 2022. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodo-osiniyuvannya-navchalnih-dosyagnen-uchniv-5-6-klasiv-yaki-zdobuvayut-osvitu-vidpovidno-do-novogo-derzhavnogo-standartu-bazovoyi-serednoyi-osviti> (дата звернення: 18.10.2022).
6. Щербак О. І., Софій Н. З., Бович Б. Ю. Теорія і практика оцінювання навчальних досягнень: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Лілея НВ, 2014. 136 с.
7. Модельна навчальна програма «Іноземна мова. 5–9 класи» для закладів загальної середньої освіти / В. Г. Редько, О. П. Шаленко, С. І. Сотникова, О. Я. Коваленко, І. Б. Коропецька, О. М. Якоб, І. В. Самойлюкевич, О. М. Добра, Т. М. Кіор. Рекомендовано МОН України (від 12.07.2021 наказ № 795). Київ: МОН України, 2021. 42 с.

ASSESSMENT OF INTERCULTURAL FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE OF GYMNASIUM STUDENTS IN THE COMPETENCE DIMENSION

Horoshkin Ihor

Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Researcher of the Department of Foreign Languages Teaching
Institute of Pedagogy, National Academy of Educational Sciences of Ukraine

Introduction. *Recently, the role and functions of assessment have fundamentally changed. It turned out that the traditional assessment practice, which dominated for many decades, corresponded to knowledge, abilities and skills approach and turned out to be unacceptable in the conditions of competence training. Assessment performed mostly a motivational function, as assessment became the leading goal of learning both for students and their parents and for teachers. Today, we evaluate not knowledge, abilities and skills, but the level of competence formation, in the case of the formation of intercultural foreign language communicative competence - the ability to solve actual tasks using a foreign language, that is, intellectual capabilities, valuable potential, the communicative experience of students, etc. New approaches to assessment aim at the fact that assessment is not a tool of reward or punishment, but a powerful tool of learning and personal development.*

Purpose. *The article aims to develop and characterize the criteria and indicators for evaluating the intercultural foreign language communicative competence of gymnasium students.*

Methods. *Analysis of regulatory documents, pedagogical literature on the problem of organization of assessment to determine its functions; individual and group conversations with foreign language teachers and students to obtain information about the evaluation process, and expert evaluation method to identify evaluation criteria.*

Results. *Taking into account the requirements developed in pedagogical science, the generalization of the results of educational practice, the principles of the competence approach, the criteria for evaluating the intercultural foreign language communicative competence of gymnasium students are singled out: valuable, cognitive, participative, reflective.*

Originality. *Criteria for evaluating students' learning outcomes, based on the requirements of the State Standard of Basic Secondary Education, have been proposed for evaluating the results of students' foreign language learning. The developed criteria include benchmarks for evaluation, which are formulated based on the requirements for the mandatory learning outcomes of students from the relevant fields (App. 5) and should be the object of both level and point evaluation of students, as well as the characteristics of each of the levels.*

Conclusion. *The given indicators make it possible to identify and characterize the formation of the components of intercultural foreign language communicative competence of students, that is, signs and qualities*

that have a specific manifestation and are subject to observation and objective measurement. Prospects for further research are related to the development of methodological recommendations for self-assessment, and mutual assessment of students in foreign language lessons with all types of speech activities.

Keywords: Assessment, Criterion, Indicator, Formative Assessment, Self-Assessment, Intercultural Foreign Language Communicative Competence.

References

1. Zakon Ukrainy «Pro povnu zahalnu serednyu osvitu» [Law of Ukraine «On complete general secondary education»]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> [in Ukrainian]
2. Zakon Ukrainy «Pro osvitu» [Law of Ukraine «On Education»]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian]
3. *Nova ukrayinska shkola: Kontseptualni zasady reformuvannya serednoyi shkoly* [New Ukrainian school: Conceptual framework for reforming secondary school]. (2016). Kyiv: Ministry of Education and Science of Ukraine. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> [in Ukrainian]
4. Derzhavnyy standart bazovoyi serednoyi osvity: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 30 veresnya 2020 r. № 898 [State standard of basic secondary education: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine from September 30, 2020, № 898]. (2020). *zakon.rada.gov.ua*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#n16>. [in Ukrainian]
5. Nakaz MON Ukrainy № 289 «Pro zatverdzhennya metodychnykh rekomendatsiy shchodo otsinyuvannya navchalnykh dosyahnen uchniv 5–6 klasiv, yaki zdobuyayut osvitu vidpovidno do novoho Derzhavnoho standartu bazovoyi serednoyi osvity» vid 1 kvitnya 2022 roku [Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine No. 289 «On approval of methodological recommendations for assessing the educational achievements of students in grades 5–6 who receive education in accordance with the new State Standard of Basic Secondary Education» from April 1, 2022.]. (2022). *mon.gov.ua*. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodo-ocinyuvannya-navchalnih-dosyaghen-uchniv-5-6-klasiv-yaki-zdobuyayut-osvitu-vidpovidno-do-novogo-derzhavnogo-standartu-bazovoyi-serednoyi-osviti> [in Ukrainian]
6. Shcherbak O. I., Sofiy N. Z., & Bovych B. Y. (2014). *Teoriya i praktyka otsinyuvannya navchalnykh dosyahnen* [Theory and practice of learning achievement assessment]. Ivano-Frankivsk: «Lileya NV». [in Ukrainian]
7. Redko, V. H., Shalenko, O. P., Sotnykova, S. I.,... & Kior, T. M. (eds.). (2021). *Modelna navchala prohrama «Inozemna mova. 5–9 klasy» dlya zakladiv zahalnoyi serednoyi osvity* [Model curriculum «Foreign language. Grades 5–9» for general secondary education institutions]. Kyiv: Ministry of Education and Science of Ukraine. [in Ukrainian]

Отримано редакцією 8.11.2022 р.

УДК 37.091.33:373.2:004.773.7

DOI: 10.31376/2410-0897-2022-3-50-163-169

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА РОБОТОТЕХНІКА ЯК ПРОВІДНІ НАПРЯМИ STREAM-ОСВІТИ ДІТЕЙ

Максимова Олена Олександрівна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти та педагогічних інновацій

Житомирський державний університет імені Івана Франка

e-mail: helen.maks23@ukr.net

ORCID ID: 0000-0003-1590-4339

У статті висвітлено впровадження STREAM-освіти як інтегрованого підходу до вирішення сучасних проблем підготовки молодого покоління до бурхливого розвитку науки і техніки, формування культури інженерного мислення, який заснований на взаємопроникненні різних галузей природничих наук, інженерної творчості, математики, цифрових технологій, мистецтва. Метод проєктів, що базується на пізнавальному і художньому пошуку і має конкретний реальний продукт в якості результату дитячої діяльності, якнайкраще реалізує основоположний принцип STREAM-освіти, – інтеграцію. На прикладі конкретної теми продемонстровано формування цілісних уявлень у дітей дошкільного віку за допомогою різних освітніх галузей, які розкривають акронім STREAM. Вводити дитину в науково-технічну творчість найкраще за допомогою такого напрямку діяльності, як робототехніка. Описано, який матеріал (конструктори-роботи) можна при цьому використати та способи навчання дітей зів програмування.

Ключові слова: STREAM-освіта, проєктна діяльність, робототехніка, інтеграція, формування культури інженерного мислення, STREAM-лабораторії, діти дошкільного віку.

Постановка проблеми. Сучасні діти – це породження епохи технічного прогресу, надшвидких змін у різних галузях життя, до яких потрібно вчасно адаптуватись і в які треба «вливатись». Нова індустріалізація заснована на іншому людському капіталі, основу якого становить інтелект і компетенції, на інжинірингу, на гнучких автоматизованих виробництвах, на програмному забезпеченні й мережевих моделях. Суспільство цінує активних, відкритих, ініціативних, творчих особистостей, які мають багато ідей і здатні їх упроваджувати, роблячи новий виток у розвитку людства. Відповідно, змін потребує і процес виховання: усе більше значення приділяється розвитку неакадемічних умінь, таких як критичне та варіативне мислення, емоційний інтелект, комунікація, вміння працювати в команді. Посилюється увага до